

Minister van Justitie en Veiligheid

**Minister van Justitie en
Veiligheid**

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
9 april 2024

Ons kenmerk
5168027

nota

Fenomeenanalyse van de soevereinenbeweging in
Nederland: 'Met de rug naar de samenleving'

1. Aanleiding

In de afgelopen jaren is er in toenemende mate aandacht voor extremistische uitwassen van de anti-institutionele beweging. Het is belangrijk dat de kennis over de soevereinenbeweging wordt vergroot in de samenleving, om zo de grenzen van de rechtsorde te bewaken en weerbaar te zijn tegen de bedreigingen daarvan. Hiertoe hebben de NCTV, AIVD en Nationale Politie een fenomeenanalyse over de soevereinenbeweging in Nederland opgesteld.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd in te stemmen met de inhoud van de concept aanbiedingsbrief en gevraagd eventuele opmerkingen mee te geven.
- U wordt geadviseerd deze brief mede te ondertekenen met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

3. Kernpunten

- De analyse laat zien dat er serieuze zorgen zijn over de ontwikkeling van de soevereine beweging in Nederland.
- Met het omarmen van het soevereine gedachtegoed zijn er meerdere belangen in het geding: rechtsstatelijkheid zoals grondrechten, burgerschap en de legitimiteit van instituties, het maatschappelijk belang in de vorm van sociale stabiliteit, zorg, welzijn en onderwijs en tot slot het veiligheidsbelang in geval van overtreding van de wet of radicalisering naar geweld.
- Dit fenomeen kent meerdere vraagstukken wat vraagt om een brede benadering vanuit de overheid en betrokken partners.
- In de brief worden drie doelstellingen gepresenteerd:
 1. Handhaven bij wetsovertredingen een maatregelen bij radicalisering richting gewelddadig extremisme
 2. Beperken impact van democratie ondermijnende gedragingen
 3. Zorgen dat de beweging afneemt.BZK werkt aan een strategie om de verbinding te herstellen met mensen die vatbaar zijn voor het anti-institutioneel gedachtegoed en informeert de Kamer hierover rond de zomer. In deze strategie zullen deze doelstellingen nader worden uitgewerkt.
- Vanuit het ministerie van JenV wordt de inzet ten aanzien van het bestrijden van extremistische uitwassen en dreiging van geweld toegelicht. Hierin wordt aangegeven dat de aanpak van extremisme, onder meer in de persoonsgerichte aanpak, een sterke basis heeft. Hierin wordt toegelicht dat

voortdurend wordt gezien of er aanscherpingen nodig zijn. Zo wordt onder meer samengewerkt met partners aan een actualisatie van handreiking aanpak radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau, voert het WODC nader onderzoek uit naar de soevereinenbeweging en ontvangt de Tweede Kamer in het voorjaar een strategie tegen de ondermijning van de democratische rechtsorde door extremisme aan uw Kamer verzonden.

- In de afstemming over de aanbiedingsbrief is op verzoek van MJenV nadrukkelijker in de brief beschreven dat het een ieder – binnen de grenzen van de wet – vrijstaat om zijn/haar leven zo onafhankelijk mogelijk in te richten. Ook is verduidelijkt dat bij grootschalige verspreiding van het anti-institutionele narratief op de lange termijn sprake is van ondermijning van de democratische rechtsstaat. Op verzoek van MBZK is een brede benadering in de problematiek ingezet. Met aandacht zowel voor het stellen van grenzen aan democratie ondermijnende gedragingen, als voor versterking van weerbaarheid en verbinding. Tevens is gelet op de rechtsstatelijke kaders van de inzet.

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
9 april 2024

Ons kenmerk
5168027

4. Toelichting

Politieke context

- In het commissiedebat terrorisme en extremisme van 20 december 2023 heeft u toegezegd de fenomeenanalyse van de soevereinenbeweging in Nederland met de Tweede Kamer te delen.¹
- De motie Six Dijkstra verzoekt de regering een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar de oorzaken van dit gedachtegoed en verzoekt de regering binnen een halfjaar te komen met een nationale strategie om de regering en de samenleving de verbinding met de mensen binnen de anti-institutionele beweging te doen herstellen.²
 - Met deze fenomeenanalyse wordt beantwoord aan het eerste verzoek. Om nog meer zicht te krijgen op de dreiging van het anti-institutioneel extremisme in Nederland zal het WODC in 2024, in opdracht van de NCTV, een onderzoek uitvoeren naar onder andere de profielkenmerken van personen binnen de anti-institutioneel extremistische beweging in Nederland en wordt nader ingegaan op de indicatoren die van invloed zijn op de geweldsbereidheid binnen deze groep.
 - Ten aanzien van het tweede verzoek werkt BZK aan een strategie om de verbinding te herstellen met mensen die vatbaar zijn voor het anti-institutioneel gedachtegoed. Dit voorjaar wordt de Tweede Kamer hierover geïnformeerd.
- In het commissiedebat terrorisme en extremisme van 20 december 2023 heeft u toegezegd een strategie tegen de ondermijning van de democratische rechtsorde door extremisme in het voorjaar van 2024 met de Tweede Kamer te delen.³

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

¹ Toezegging: TZ202312-034.

² Kamerstukken II 2023-2024, 29 754, nr. 701.

³ Toezegging: TZ202312-031.